

igjennem deres hele Levetid at have en ſaadan, ſaaledes at enhver Borger, der vandrede ud fra ſit Hjem, havde ſin Skudsmaalsbog med, hvori der paategnedes hans Ophold paa de forſkellige Steder igjennem hele hans Liv, eller ogſaa at man ganſke hævede hele denne Beſtemmelse ogſaa for Lyndeklaſſens Vedkommende. Man forlanger jo ikke engang Skudsmaalsbøger for Lærere, Huſlærere eller Forvaltere, det er viſſe Klaſſer, med Henſyn til hvilke man har det paa Høleſen, at man ikke behøver at opſtille en ſaadan Forbring for deres Vedkommende, det er ligesom en Skjønsſag, om Noget behøver at opſylde denne Beſtemmelse om Skudsmaalsbøger eller ikke. Det forekommer mig, at der her er en Levning fra Fortiden, ſom paa ingen Maade retfærdiggjøres af noget fornuftigt Henſyn, og at vi ikke vælte de Vedkommendes Selvagteſe ved ſaaledes at ſtille dem under ſpecielle Regler; derved ſpættes ogſaa deres Evne til Forſtaeſe af det, jeg nævnte, af Livets Forpligtelſe. Man har ſagt, at en af de Beſtemmelſer, ſom Miniſteriet ved denne Leilighed burde tage under Overveieſe, var, hvorvidt Loven af 1867 ſkulde forandre eller ikke. Jeg har meget vel hørt, at Mange ere bleven yderſt forbaufede over den Hiſtorie, man dengang lævede i Rigsdagen, og, i Stedet for at gribe i deres egen Varm, have grebet til dette Middel for at finde Narſagen til, at de ikke kunde komme ud af det med deres Lyende. Naar Bogen indeholder et Regiſter om Opholdet for de Vedkommende — og, ſom ſagt, hvis dette Regiſter ſkal exiſtere, ſkulde det være for os Alle — og Vedkommende have, ſaavidt de kunne, ſkaffet ſig Løſe Atteſter for deres Virkſomhed, da begriber jeg ikke, af hvad Grund diſſe Løſe Atteſter ikke kunne være ligesaa veiledende for Huſbonden ſom Skudsmaalsbogen. Hvis man imidlertid vilde gjøre nogen Forandring deri og gjøre Huſbonden i moralsk Henſeende til Dommer over et Menneſtes Forhold og forpligte Vedkommende til at gaa med denne Dom hele Livet igjennem uden at kunne faae den morſificeret, ſaa maatte vi tilføie endnu en Beſtemmelse, den nemlig, at ogſaa enhver Huſbond ſkulde have en Skudsmaalsbog, og at der ſkulde være ſkrevet af Lyendet, naar det forlod Lyenſten, at hvert eneſte Lyende, naar det havde tjent paa et Sted over en Maaned, ſkulde være forpligtet til at ſkrive i Huſbondens Skudsmaalsbog, hvorledes han havde været fornyet med denne, og Huſbonden ſkulde da, naar han vilde ſætte et Lyende, foreviſe for dette ſin Skudsmaalsbog, for at Lyendet ikke ſkulde bedrages og komme til at tjene en haardhjertet og urimelig Mand, og det ſkulde, naar Lyendet blev ſættet, udtryffeligt betegnes i hans Skudsmaalsbog, at han iforveien var bleven bekendt med Huſbondens Skudsmaalsbog, ſaa at der i den Henſeende Intet var forſømt (Minnethed). Jeg tager den Velvillie, hvormed man hører mig med Henſyn

til dette Punkt ſom en Anerkjendelſe af Nødvendigheden af det, jeg har ſagt, at det er nødvendigt for at ſtille det Hele lige; men jeg er tilbøielig til at tro, at derſom vi ſtillede det ſom en Beſtemmelse for en Forandring i Loven af 1867, vilde den Iver, der viſer ſig hos de vedkommende Huſbønder, ſom nu raabe ſaa ſtærkt paa en Forandring, rimeligviſe kjølnes en Del. Jeg er, forſaavidt min Overveieſe er naaet gjennem diſſe Udtalelſer, kommen til at erkjende, at der er endnu ikke Lidet for os at gjøre med Henſyn til Opdragelſen af Ungdommen, for at de unge Menneſker ret kunne lære at forſtaa, at ſelv, om det kan medføre Opoffrelſe af deres Bekvemmelighed, af deres Frihed, ja af Penge, ſaa maa de dog opfylde den Pligt, de ved en Fæſtekontrakt have indgaaet, og at det i og for ſig er en Forſeelſe, der bør ſtraffes, naar de uden ſæregne berettigede Grunde enſidig bryde den indgaaede Kontrakt. Jeg er, ſom ſagt, kommen til Erkjendelſe af, at der i den Henſeende er en Del for os at gjøre, og at vi dertil ſkulde ſøge at finde de alvorligſte og bedſte Midler, ſom kunne trænge ind paa det Sted, hvorfra Lybigheden ſkal udgaa, hvis det ſkal blive til Veſtignelſe for Samfundet; men paa den anden Side er jeg ogſaa enig i den Uttring, vi igaar hørte af det ærede Medlem for Kjøbenhavns 1ſte Valgkreds (Rimeſtad), at der er kommet en Mand ind i Forholdene, der lettere foraarſager Brud paa Kontrakter, end den Mand, der tidligere exiſterede, og jeg ſkal nærmere betegne denne Uttring af den ærede Taler, ſaaledes ſom jeg forſtaaer den. Jeg vil da ſige, at jeg ikke tror, at mangen Huſbond og Madmoder i den Grad ſom tidligere have en Fornemmelse af deres Pligter mod de Lyender, de tage i deres Brød. De holde ſig til det ſtrengne Bogſtav og betragte ofte, ja viſnok meget ofte, navnlig paa de Steder, hvor der er ſtærkt Klage, Lyendet ſom et andet Haandværkſtupi, ſom de ſkulde have den bedſt mulige Brug af, og følgerig ikke videre. Hvis dette er Tilfældet, er der kommet en anden Mand ind, ſom ingen Lovbeſtemmelse kan forandre, fordi det vidner om en Mangel paa Kjærlighed til den Huſbøndes, ſom ſkulde holdes ſammen netop i Kjærlighed. Derſom det var væſentligt anderledes i denne Henſeende, da er det min Overtydning, at da vilde ſaae mange af diſſe Klager falde. Jeg ſkal ikke ſætte nogen ſtreg Dom ud over den Del af Landboforeningerne, der ere de ledende ved diſſe Udtalelſer, thi det er efter Meddelelſer, jeg har modtaget, viſt, at det ikke blot er enkeltviſ, naar den ærede Ordſfører oplæſer Udtalelſer i modſat Retning, men ſaadanne Udtalelſer i Landboforeninger ere komne frem mange Steder, der gaa i ſamme Retning ſom vore, der proteſtere imod Andragendernes egentlige Indhold, jeg ſiger, jeg ſkal ikke udtale mig ſtengt imod dem, der enſidig fra deres Standpunkt betragtet have troet at kunne ſøge Hjælp hos Lovgivningen.